

VAKS dibinātāji ir graudu audzētāji no Valmieras, Cēsu, Limbažu un Smiltenes apkārtnes. Negribējās izaudzēto ražu pārdot, piedaloties mazāksoļišanā pie vēl palikušajiem dzirnavniekiem, starpniekiem. Smieklīgajai samaksai līdzī vēl nāca vīžīgas piezīmes – sadomājuši Vidzemē graudus audzēt! Labāk ganiet aitas!

Darbību kooperatīvs sāka, irējot, vēlāk nopērkot bankrotējušā graudu pieņemšanas un pārstrādes uzņēmuma *Vidzemes Labība* elevatoru Valmierā. Mērķis – nodrošināt graudu savākšanu, pirmapstrādi uzglabāšanu un pārdošanu, kā arī veidot lielākus iepirkumus, lai piedāvātu kooperatīva biedriem iespēju iegādāties minerālmēslus, augu aizsardzības līdzekļus un citas izejvielas par izdevīgākām cenām.

Ar noderīgiem padomiem palīdzēja kolēģi no vācu graudkopju kooperatīva, un jau pirmajā gadā VAKS sasniegta 80 tūkstošu latu apgrozījumu. Iespaidīgs starts, taču lielākais ieguvums bija graudu cenu stabilizēšanās, jo graudu pircēji vairs nevarēja diktēt vienpusējus spēles noteikumus zemkopjiem.

Pirmajā gadā 80 tūkstoši šķīta daudz, taču pērn kooperatīva apgrozījums jau pārsniedza 80 miljonus eiro. Sabiedrības darbības 22 gadu vēsture ir visai pārlicinoša ilustrācija pašu izvēlētajam moto – kopā darām vairāk! Kooperatīva biedru skaits sasniedz sešus simtus, ievērojami augušas apsaimniekotās zemes platības. Gadu no gada mērķtiecīgi investējot, paplašināta un modernizēta graudu pieņemšana un uzglabāšana Valmierā. Izveidotas struktūrvienības Gulbenes novada Beļavā, Burtņieku novada Matīšos un Varakļānos, nesēn kooperatīvs nopirka graudu elevatoru arī Jelgavā.

SILE VAI INVESTĪCIJAS?

Klausoties Jansona raito stāstījumu par VAKS izaugsmi, šķiet, ka kooperācijas izdevīgums ir tik neapšaubāms, ka jābrīnās, kāpēc tādi laukos neaug kā sēnes, pulcinot ap kopēju medus podu priecīgus zemniekus? Ja pavasarī kooperatīvs sagādā darbam nepieciešamo, bet rudenī savāc un pārdod nokulto. Ja agronomi un tehnikas speciālisti seko līdzī jaunākajām tendencēm augsnes apstrādē un palīdz tās ieviest. Ja ir nopietns IT programmnodrošinājums un katrs var tikt pie datora izdrukas ar smalkiem aprēķiniem un ieteikumiem, ko kurā laukā labāk sēt, cik daudz virsmēslējuma kaisīt, kur augsni ielabot. Kas nekāis saimniekam! Rullē pa lauku svilpodams un gara acīm sapņaini vēro ainas ar apcirkņiem un bankas kontu, kas pilnās ar kaudzīti.

Jansons par tādu zemkopja idilles uzmetumu iecietīgi pasmaida un tad sāk lietišķi klāstīt, ka kooperatīvs nedala no gaisa nokritušus labumus un sasniegtais nācis ar pamatīgu darbu, risku un arī nepiekāpīgu konkurenci. «Mana pārliecība – bagāta var būt tikai tā valsts, kurai ir spēcīgi vietējie uzņēmēji. Latvieši tīri labi prot kooperēt. Ja mūsu saimnieki jau ir tā nostiprinājušies,

DZINĒJSPĒKS, KAS LIEK DARBOTIES BIZNESĀ

«Mani neinteresē vienas dienas panākumi, daudz aizraujošākas ir garās distances un iespēja īstenot ilgtermiņa mērķus. Un, ja domā vairākus soļus uz priekšu, tad savs kooperatīvs ir saistošs un drošs bizness.»

LIELĀKĀ KĻŪDA, KAS DEVUSI MĀCĪBU

«Krīzes gadā noslēdzām līgumu par graudu realizāciju, cena bija vilinoša. Iepirkām graudus no piegādātājiem par labu samaksu. Taču graudu pircējs pēdējā brīdī nozuda. Secinājums – ja piedāvā ātru peļņu, kaut kas nebūs labi. Šajā biznesā bez sviedriem nekā nenāk.»

VĒRTĪGĀKAIS PADOMS JAUNAM UZŅĒMĒJAM

«Nebaidieties sadarboties arī tad, ja sākat nelielās platībās, audzējot augļus, ogas vai dārzeņus. Lai cik spējīgs un zinošs jūs būtu, kopā var izdarīt vairāk.»

ka spēj atpirkt zemi, kas savulaik nonākusi ārvalstu «dīvānzemnieku» īpašumā, tad ejam pareizajā virzienā. Mums ir ilgtermiņa attīstības mērķi, tāpēc spējam vienoties par nopietnām investīcijām, lai nopelnītais aiziet izaugsmei, nevis apēšanai. Klupšanas akmens kooperatīviem bieži ir nevis grūtības vai krīzes, bet brīži, kad iet labi, parādās brīvā nauda. Ja vēlme mesties pie siles piekāpjas tālredzīgiem lēmumiem, kooperācija nesamāk,» skaidro Indulis.

VAKS, attīstot graudu pieņemšanas bāzes, sēklu gatavošanu, loģistiku, šajos gados investējis ap 30 miljoniem eiro pašu un Eiropas Savienības fondu naudas. Kombinācija «ES fondi un kooperatīvs» esot efektīvākais veids Eiropas investīciju apguvei, jo labumu no īstenotā projekta gūst nevis viens, bet vairāki simti lauksaimnieku. Uzskatāms piemērs tam ir VAKS sēklkopība, kas izveidota, investējot ES finansējumu. «Sākumā sēklas graudus iepirkām ārvalstīs. Taču esam

«Ja mūsu saimnieki jau ir tā nostiprinājušies, ka spēj atpirkt zemi, kas savulaik nonākusi ārvalstu «dīvānzemnieku» īpašumā, tad ejam pareizajā virzienā»

Eiropas ziemeļu malā, pavasarī iestājas vēlu, un bija pāris gadu, kad netikām pie kvalitatīva sēklas materiāla. Bija jāiztiek ar to, kas citiem palika pāri. Mums ir zinoši agronomi, prasmīgi lauksaimnieki – kāpēc neveidot savu sēklas pirmapstrādes un sagatavošanas kompleksu?» stāsta Jansons. Šķirņu klāstā nopietna vieta ierādīta Priekuļu un Stendes pētniecības stacijās selekcionētājām. Sēklkopība tagad ir ienesīgs un perspektīvs darbības virziens ar aizvien augošām eksporta iespējām. Tās piegādā Itālijas, Vācijas, Nīderlandes, Francijas audzētājiem. Īpaši pieprasītas pēdējos gados ir zālāju sēklas.

GRAUDU CEĻI UN DAIĻRUNĀŠANA
Kooperatīvā ir gan pārdesmit hektāru lielas (vai mazas) saimniecības un arī tādas, kurās apsaimnieko pat trīs tūkstošus hektāru lielas platības. Skaidrs, ka tirgus diktē savus